Inzage Belgische strafdossiers : kijken mag (nog), kopiëren niet (meer altijd)..?

written by Dennis_ Rombaut_ | april 23, 2018

Inzage Belgische strafdossiers : kijken mag (nog), kopiëren niet (meer altijd)..?

Een tweetal weken geleden liet de Eerste Voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen plots weten dat het niet meer toegestaan is aan partijen om door middel van handscanners of smartphones kopie te nemen van strafdossiers die nog in onderzoek zijn. Concreet mag er niet meer gescand worden op de griffie van de Kamer van Inbeschuldigingstelling te Antwerpen. Deze ommekeer heeft veel advocaten verrast, aangezien het voorheen wel toegelaten was. Het hof van beroep te Antwerpen heeft altijd een voortrekkersrol gehad met betrekking tot de omarming van digitale procesvoering en hedendaagse justitie. Dit maakt de verrassing des te groter. De verontwaardiging evenzeer.

Inmiddels is gebleken dat het eertijds progressieve Antwerpse Hof thans gedwongen wordt om in de pas te lopen van wat (blijkbaar) nationaal beslist werd (en alleszins) zonder enige ruggenspraak met de balies.

Het was al rechtsonzekerheid troef…:

Tot voor deze opmerkelijke démarche hanteerde zowat elke griffie in België zijn eigen regels met betrekking tot het nemen van kopie van een strafdossier tijdens een lopend onderzoek. Soms mag er gescand worden met een handscanner, soms mag er gefotografeerd worden, maar soms mag er enkel maar overgeschreven worden. Wat wel overal mag, voor zover toelating werd verleend tot kopiename, is de griffier rigoureus betalen voor het laten nemen van een kopie. Deze som die de griffie opstrijkt wordt het expeditierecht geheten.

Deze expeditierechten kunnen al snel oplopen. Het tarief voor de kopiename is 0,85 euro per bladzijde, met een minimum van 1,75 euro. De maximale kostprijs werd vastgelegd op 1.450 euro (art. 272 W. Reg.). Deze kosten zijn uiteraard niet verschuldigd indien een partij zelf de kopieën neemt met een handscanner of smartphone.

In een omzendbrief van 27 februari 2014 van de Federale Overheidsdienst

Financiën werd expliciet gesteld dat in het strafrecht de verdedigers van verdachten en beschuldigden steeds gerechtigd zijn om zelf kopie te nemen van een strafdossier.[1] Nergens in deze omzendbrief wordt dit recht beperkt tot de strafdossiers die niet meer in onderzoek zijn. Met andere woorden, ook in een lopend strafdossier geldt dit recht op het nemen van kopieën met eigen technologische middelen.

In de praktijk moet worden vastgesteld dat elke griffie er nog steeds zijn eigen werkwijze op nahoudt.

In juni 2017 verklaarde Minister van Justitie Koen Geens over deze vaststelling het volgende[2]:

"Het College van Hoven en Rechtbanken heeft mij bevestigd dat ze zullen wijzen op de uniforme werkwijze. Dat betekent dat men digitaal kopieën mag nemen". Kopiename zou hierdoor gratis worden.

Niets blijkt thans dus minder waar. Daar waar door de Minister een vooruitgang werd vooropgesteld, dienen we vandaag vast te stellen dat de eertijds progressievere griffies hun beleid verstrengen..?

Niet conform de Europese waarborgen op een eerlijk proces..:

Artikel 6 EVRM waarborgt een ieder het recht op een eerlijk proces. Artikel 6, derde lid, b EVRM bepaalt dat een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, het recht heeft *te beschikken over de tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging*. Het recht op kennisneming van het strafdossier vloeit voort uit het recht op een eerlijk proces en het recht op wapengelijkheid. Deze stelling werd in de rechtspraak van het EHRM bij herhaling bevestigd.

Deze wapengelijkheid dient er niet enkel tussen het openbaar ministerie en de vervolgde partij te zijn, maar ook tussen de partijen onderling. Zo is in het huidige Belgische systeem een begoede verdachte in staat om een omvangrijk strafdossier te laten kopiëren, daar waar een minder begoed slachtoffer deze mogelijkheid niet heeft. Deze ongelijkheid speelt niet enkel voor de rechter ten gronde, maar ook tijdens het vooronderzoek. Het wetboek van strafvordering geeft de partijen immers rechten en mogelijkheden om een onderzoek mee te sturen. Op basis van het onderzoek kunnen zij bijkomend onderzoek vragen. De partij die de tijd heeft om haar kopie rustig te bestuderen is hierbij in een voordeligere positie dan de partij die het dossier moet liggen overpennen op de griffie tijdens de griffie-uren.

De ene (inzage-)rechtstaat, is de andere (inzage-)rechtstaat niet :

België blijft thans dan ook in gebreke om het recht van verdediging te waarborgen. Los van de wapengelijkheid tussen de partijen, moet eenieder die het voorwerp uitmaakt van een strafonderzoek de mogelijkheid krijgen om zijn verdediging te voeren en voor te bereiden. De inzage tijdens het vooronderzoek wordt in de praktijk veelal beperkt. Een kopiename tijdens het gerechtelijk onderzoek wordt hetzij niet toegelaten, hetzij ernstig bemoeilijkt of financieel onaantrekkelijk gemaakt.

België hinkt wat dat betreft stevig achterop zijn buurlanden.

Zo heeft elke verdachte in Frankrijk vanaf 4 dagen voor hij een eerste keer verhoord zal worden in een lopend stafdossier automatisch inzage in dit dossier[3].

Na het eerste verhoor heeft de inverdenkinggestelde en/of de burgerlijke partij onbeperkt toegang tot het strafdossier.

Hierbij kan deze partij een kopie van deze stukken vragen aan de griffie, die deze binnen de maand na het verzoek moet afleveren. Deze kopiename is gratis. Pas als een partij een stuk wil laten kopiëren waarvan ze reeds gratis kopie hebben verkregen, moet er betaald worden.

Bovendien kan dit kopie elektronisch worden afgeleverd per e-mail.[4]

Maar ook in Nederland hebben ze ondertussen de rechtspraak van het EHRM omgezet in wetgeving.

Inzage kan in Nederland gevraagd worden tijdens het ganse opsporingsonderzoek, maar wordt zelfs automatisch toegekend aan een verdachte vanaf het eerste verhoor na een aanhouding.[5] Hiervan kan afgeweken worden in het belang van het onderzoek, wat evenwel de uitzondering is.

Zodra een dagvaarding ten gronde werd betekend, is er altijd recht op inzage van het strafdossier.[6] Er kunnen dan geen uitzonderingen meer gemaakt worden.

Als er een inzagerecht is, kan aan het Nederlandse parket of griffie een kopie worden aangevraagd (afhankelijk waar het dossier hangende is).[7] Deze kopie kan ook elektronisch worden afgeleverd.[8] Sinds 1 januari 2015 is het zelfs mogelijk om als partij je strafdossier online te consulteren via rechtspraak.nl.

In België zijn er ondertussen ook enkele rechtbanken die werken met een digitaal strafdossier. Vooral de Nederlandstalige rechtbank te Brussel maakt hier vlijtig gebruik van, maar ook in Antwerpen komt dit stilaan op gang. De strafdossiers zijn dan te consulteren op een computer ter griffie. Een kopie op USB is niet toegelaten en (dan maar) foto's nemen van het s
cherm zelden. Dit alles onder het mom van het geheim van het onderzoek. In Brussel leidt dit evenwel tot het fenomeen waarbij een hele rij advocaten naast elkaar voor computerschermen zitten en luidop het strafdossier voorlezen in hun dictafoon. Dus het tegenstelde wordt bereikt van dat wat er beoogd wordt.

Besluit :

De conclusie is dat de Belgisch justitie andermaal in gebreke blijft. Daar waar Nederland en Frankrijk in het strafonderzoek de inzage door de verdachten vanzelfsprekend achten, wordt in België zoveel als mogelijk deze poort dichtgehouden. Maar zelfs als er een inzagerecht of – gunst is, dan nog zijn er stevige verschillen. In België ben je als partij afhankelijk van het beleid van de lokale griffie om te weten of je zelf kopie mag nemen of niet. En als je de griffier ter hulp vraagt, zal deze daar een aanzienlijke financiële tegenprestatie voor eisen. In Frankrijk is het kopie gratis, in Nederland kan je het zelfs rustig downloaden van bij je thuis.

Mogelijks is het nodig om de Minister van Justitie zijn eigen uitspraak in herinnering te brengen zodat hij de noodzakelijke wettelijke ingrepen doet om de partijen toe te laten kosteloos kopie te nemen van lopende strafonderzoeken. Het zal een wetgevend initiatief moeten worden, want uit de praktijk blijkt dat richtlijnen, voorschriften, afspraken en gezond verstand niet volstaan…

Moest u nog vragen hebben, aarzel niet om onze specialisten ter zake te contacteren: *info@studio-legale.be*

Christian CLEMENT

Koen DE BACKER

[1] Circulaire nr. 6/2014 d.d. 27 februari 2014 van de Federale Overheidsdienst Financiën inzake expeditierecht – algemene heffingsregels – berekening van het recht – toepasselijk tarief.

[2] https://www.koengeens.be/news/2017/06/17/kopie-van-strafdossier-in-rechtbanken-wordt-gratis

[3] Artikel 114 CPP (FR)

[4] Artikel 803-1 CPP (FR)

[5] Artikel 30, 1 Sv (NL)

[6] Artikel 33 Sv (NL)

[7] Artikel 32 Sv (NL)

[8] Artikel 36a Sv (NL)

Referenties:

https://www.jubel.be/inzage-belgische-strafdossiers-kijken-mag-nog-kopieren-niet-meer-altijd/

https://www.jubel.be/worden-advocaten-opnieuw-middeleeuwse-monniken/

https://www.hln.be/de-krant/-zijn-we-advocaten-of-monniken~a0897cc1/?context=REGISTER_ACTIVATE#paywall

http://www.assisen.be/waanzin-wantrouwen-en-of-machtswellust/

https://legalnews.be/straf-en-strafprocesrecht/inzage-belgische-strafdossiers-kijken-mag-nog-kopieren-niet-meer-altijd-studio-legale/